

HEEM-
NIEUWS

Heemkundekring Bergeijk

de Keersopper

nr 23

In dit nummer:

Jacob Bussing

Wim van Dooremolen p 2

Het beekdal in de Kempen

Hans Verdonk p 8

Familie-relaties Van Horne, 14^e eeuw

Martien Veekens p 10

Over de Historie van het klooster op Bergeijk-'t Hof

Wim van Dooremolen p 16

Dymphna Das(Geuendien) in het rijtuigje; de koetsier Jan van Herk

Heemkundekring Bergeijk

Secretariaat: Eijkereind 9, 5571 EA Bergeijk

Tel. 0497 – 57 57 07

E-mail: heemkundekringbergeijk@gmail.com

Rabo Bank Bergeijk Rekening nr 10.13.73.627

DE KEERSOPPER

NR 23

december 2011

HEEMKUNDEKRING BERGEIJK

Hallo heemkundevrienden,

We hadden in oktober een ledenvergadering, waarbij niet ieder aanwezig was. Ook de Bestuursverkiezing werd aan de orde gesteld.

Na deze ledenvergadering is onze bestuurssamenstelling als volgt:

			Bergeijk	O497-	Aandachtsitem
Voorzitter	Dhr. W. Opgenoorth	Lariksdrreef 2	5571 AN	571062	Genealogie
Secretaris	Mevr. R. Harts	Eijkereind 9	5571 EA	575707	
Penningmeester	Dhr. J. Sleddens	Eerselsedijk 13	5571 CL	550092	
	Mevr. M. Verhees	Hagelkruis 60	5571 PD	572652	Educatie
	Dhr. P. Niers	Mr Pankenstr.10	5571 CP	572355	Lezingen
	Dhr. J. Mandigers	Abtshof 66	5571 ER	573017	Fotowerk
	Dhr. W.v. Dooremolen	Hoek 25a	5571 GJ	571719	Tentoonstelling, Publicaties
	Dhr. A. Christiaans	Burg. Magneestr. 4	5571 HD	571375	Excursies, Regio5 contact

Het grote succes van de afgelopen maand was natuurlijk 'Op zoek naar Vruuger', fotoboek 1 van de Heemkundekring Bergeijk met historische foto's zoals het voorbeeld hiernaast. Een prestatie van formaat van ons fototeam, gesponsord door drukkerij Gielen. In één week uitverkocht !!
Hoe verder? Meer informatie op www.heemkundekringbergeijk.nl

Wim van Dooremolen.

Redactieleden:

Wim van Dooremolen

Ad Tilborghs

Martien Veekens

e-mail doorem@planet.nl

Daniel Vangheluwe

Wil van Ham

Jacob Bussing

In de vorige Keersopper meldde Ad Tilborghs, in een artikel over historische kranten, een inval bij de Bergeijkse Jacob Bussing .

We zijn eens wat na gaan kijken.

1. De inval bij Jacob Bussing.

Na de opstand in Brussel in augustus 1830 en de onafhankelijkheidsverklaring van België in dat najaar was het onrustig; niet alleen aan het politieke front voor wat betreft de definitie van grenzen en zeggenschap, maar ook aan de grenzen zelf.

Zo meldde de Nederlandse Staatcourant van 29 januari 1831: *“ Wij vinden ons in staat gesteld onderscheiden bijzonderheden mede te deelen omtrent gepleegde vijandelijkheden en schending van het grondgebied door de troepen der opstandelingen.”*

Waarna in het artikel melding gemaakt wordt van het volgende:

“In de nacht van den 23sten dezer is een twintigtal gewapende muitelingen aan het huis van zekeren Jacob Bussing, winkelier en zilversmit te Bergeijk gekomen, wonende deze Bussing aan een uithoek van het dorp het Loo genaamd. Omdat hij niet snel genoeg opendeed joegen ze meteen een kogel door de deur. Jacob Bussing was daarop met zijn vrouw naar de schuur gevlucht, waarna de knecht de bende had binnen gelaten. Aan verzet had Jacob Bussing niet gedacht, alhoewel hij (volgens de achteraf opgestelde lijst van ontvreemde goederen) over ‘5 pistolen en een jagtbus’ beschikte.

De deur opengesloten hebbende hebben de muitelingen het huis doorzocht en aan winkelgoederen ter waarde van f 315 geroofd.

Deze bende zou uit de gemeente Dusschel¹ zijn gekomen, geleid door zekeren Henricus van der Eynde, aldaar woonachtig. De rechtvaardigheid verdient echter te vermelden, dat volgens gelijktijdig ontvangen berigten, gemelde van den Eynde met vier der roovers door den militairen Bevelhebber te Dusschel zouden zijn gevangen genomen, en dat, op den 25sten dezer, zekere Johannes Ermen, geboortig te Chaam, te Bergeijk zou zijn gekomen

¹ Bedoeld wordt Dessel

om schriftelijk bewijs wegens hetgeen is voorgevallen, en uitnodiging aan Bussing om te Dusschel te komen, aldaar het geroofde te herkennen en terug te ontvangen.

Alle de voormelde en andere gebeurtenissen van dien aard, hebben aanleiding gegeven tot het doen van ernstige vertogen aan de militaire bevelhebbers te Antwerpen, door tussenkomst van den Luitenant-Generaal Chassé, waarbij aangedrongen is op de noodzakelijkheid om, evenals onze troepen niet op de uiterste grenzen der provinciën gelegerd zijn, ook van de andere zijde de troepen tot op zekeren afstand van de grenzen te doen terugtrekken, ten einde alle moeilijkheden en onheilen, wegens het schenden van het grondgebied, voor te komen, hetgeen de militaire bevelhebbers der Belgen is aangenomen te doen.” Aldus de krant in 1831.

Meester Panken noteerde dit voorval ook en vermeldt nog : *“Bussing wendde zich bij verzoek tot Z.M. den Koning , om tusschenkomst en tegevoetkoming in die schade. In handen van gemeentebestuur gesteld berigtte het (22oct.1831): ‘ Vermits Bussing de Belgische onlusten niet is toegedaan, zal hem waarschijnlijk om die reden dien ramp overkomen zijn en zou het dus menschelijk zijn, indien Bussing op de eene of andere wijze in zijne geleden schade kon worden tegemoet gekomen.”*

2. Jacob Bussing, wie was dat ?

Hij was een zoon van Johannes (Jan) Bussing en Jacoba Mantels. Hij werd gedoopt op 01-07-1790 in Amsterdam. We lezen in de Parenteel van Waltheris Ermen²:

‘In 1810 vinden we Jacob Bussing in ´s-Hertogenbosch, waar hij het vak van goud- en zilversmid leerde. Deze stad is in die tijd bekend door zijn goud- en zilversmeden. In ´s-Hertogenbosch heeft hij waarschijnlijk ook zijn vrouw Margot Ermen leren kennen (Daar woonde namelijk haar broer Pieter, lakenhandelaar aan de Vischmarkt). Margot Ermen, geboren in 1784 te Bergeijk, was een dochter van de teut Frans Ermen en Anna Vissers. Het was deze Frans Ermen die het restant van het Slot van Bergeijk opkocht en gedurende 5 jaren de afbraak ten gelde maakte³.

² members.ziggo.nl/jambastiaanssen/genealogie/ermen-bergeijk.html

³ P.N.Panken in ‘Beschrijving van BERGEIK’

Jacob Bussing 1790-1856

Margot en Jacob Bussing trouwden op 30-10-1814 in Bergeijk en zij kochten een boerderij op 't Loo te Bergeijk (*Schoonvader leverde nog materiaal uit Het Slot, een trap en dergelijke, voor de boerderij.*) De ligging van de boerderij moet zeer bewust gekozen zijn. De boerderij lag aan het kerkplein van de schuurkerk op 't Loo. In Jacob Bussings tijd is deze kerk de belangrijkste van het hele dorp, alwaar alle belangrijke kerkelijke plechtigheden plaatsvonden. Het was in die tijd gebruikelijk om na de dienst per dorpsomroeper op het kerkplein al het plaatselij-

ke nieuws te verspreiden. Hierdoor was Jacob Bussing in de gelegenheid om alle nieuwtjes over mensen, roerende en onroerende goederen uit de eerste hand te horen, mensen te ontmoeten en afspraken voor zaken te maken.

En Jacob Bussing handelde graag:

- 1816 - 21 jan - Openbare verkoop te Bergeijk van maar liefst 63 kavels berkenbomen van Jacobus Bussing die in totaal f 124,50 opbrachten.
- 1817 - 18 feb - Publieke verkoping 93 kavels roerende goederen zoals gebruiksvoorwerpen en meubelen in bezit van Jacobus Bussing voor een bedrag van f 325,40.
- 1820 - 13 mei - Publieke verkoping van afbraak van een huis zoals deuren, ramen met glas, brandhout e.d. voor een bedrag van f 8,35.
- 1821 - 8 mrt - Publieke verkoping op verzoek van Jacobus Bussing van vee (ossen, koeien en kalveren), granen en stro voor een bedrag van f 270,15.
- 1822 - 27 feb - Publieke verkoping van 102 kavels granen en ander roerende goederen door de goudsmid Jacobus Bussing ter waarde van f 257,20

- 1823 - 1 mei - Publieke verkoping op verzoek van Jacobus Bussing van 80 kavels landbouwgereedschap, graan en meubelen voor een bedrag van f 141,25.
- 1824 - 27 okt - Verkoop door Jacobus Bussing van een akker genaamd de Klyne Bucht groot 25 roeden gelegen te Bergeijk voor eenderde aan Maria van der Aa, weduwe van Peter Huibers, en voor tweederde aan Adriaan Huibers voor een bedrag van 47 gulden.

Tot 1833 hield Jacob Bussing openbare verkopeningen die zeer lucratief waren. Uit de notariële akten van notaris van Galen blijkt dat Jacob, komende uit Amsterdam, het geld verdienen door de handel aangeboden was. Op de openbare verkopeningen liep de handel uiteen van ellewaren, granen, gras, bouwland, linnen, koeien. Kortom alles van onroerende en roerende goederen behoorden tot zijn domein van handel. Ook bouwactiviteiten nam Jacob Bussing ter hand. Zoals de bouw van de lagere school in de Weebosch in 1830 voor 649 gulden. Deze school werd in 1833 voltooid. In 1834 verkocht Jacob Bussing een deel van zijn landerijen, 2 bunder en 70 roeden en vertrok met zijn gezin naar 's-Hertogenbosch, waar hij waarschijnlijk het beroep van goud- en zilversmid uitoefende. In deze stad bleef hij tot 1840.

Uit notariële akten blijkt dat hij nog steeds percelen weiland en akkerland in Bergeijk aangehouden had. Hij ontving regelmatig de baten door verkoop van gras, granen en hout.

Het gezin van Jacobus Bussing vestigde zich in 1840 in Eindhoven- de Regtestraat 101. Jacobus oefende hier zijn beroep goud- zilversmid uit. Eindhoven was in de negentiende eeuw voor kerkelijk goud- en zilverwerk belangrijker dan 's-Hertogenbosch.

1849 - Jacobus kocht te Eindhoven 'De Rode Ploeg' ook wel 'De Vergulde Ploeg' genoemd (kadastraal bekend onder nr. A524) van Antonius van Moll, koopman en commissair in effecten. Het was een kapitaal huis gelegen in de Regtestraat (*waar nu V&D staat*). Jacobus oefende er het beroep meester goud- en zilversmid en behoorde tot de gegoede middenstand van de stad Eindhoven.

Jacobus is overleden op 12-06-1856 in Eindhoven, 65 jaar oud.

Na het overlijden van zijn vader zette zoon Godefridus Bussing de zilver- en goud- sieradenzaak in Eindhoven in 'De Rode Ploeg' voort. Zoon Bernardus Bussing verkeeg huis, erf, schuur en landerijen te Bergeijk en was daar landbouwer en goud-zilversmid. In 1873 verving hij de boerderij door een grotere.

3 De boerderij van Jacob Bussing is niet meer.

Een verhaal⁴ hoe de oude boerderij van Bussing op 't Loo afbrandde in de tijd dat hij door Jan Blok(=Jan Vogels) bewoond werd.

Het was in mei 1941, het tweede jaar van de wereldoorlog II. Om een uur of vijf 's middags ging de brandweersirene. De brandweer had een auto met zogenaamde antikipbanden en omdat het oorlog was weinig benzine. Met gillende sirene werd er naar 't Loo gereden, want daar was het te doen. De halve jeugd van 't Loo er natuurlijk achteraan. Op hun fietsjes konden ze de snelle brandweervagen gemakkelijk

bijhouden. Bij het café van Harrie Kuyken was brand (tegenover de kerk). Harrieke boerde ook nog wat en had achter het café een half open schuur staan en daar was het te doen. De mannen van de brandweer vonden het een mooie brand; veel kurkdroog stro, hout en wat ongeregelde rommel. Ter plekke bleek daar al geen redden meer aan; het brandde als een fakkel. De spuitgasten moesten zo'n 100 meter afleggen om aan water te komen. In de slootkant bij Leeke de Schoenmaker (Theeuws) was de brandput. Er werd zo'n 100 meter slang uitgerold en het blussen kon beginnen. Niet dat het echt hielp, maar er kwam toch aanzienlijk meer rook en er ontstond een vonkenregen. Nadat de mannen zo'n kwartiertje bezig waren kregen ze het bericht dat de brand was overgewaaid naar het huis van Wout Houbraken (van Pennekes). De brandweer in paniek aan het opbreken; slangen werden verlengd en de spullen werden een eind verder naar 't Loo gebracht.

⁴ Uit "Vijftig jaar Vrijwillige Brandweer Bergeijk"; J.v.Luyk 1989.

Nu was het huis van Wout helemaal met strogedekt en de overwaaiende vonken kregen al vlug vat op het gortdroge riet. En omdat de wind vanuit 't Hof blies, wilde het al rap branden. Een van de brandweerlieden zette nog een ladder tegen de gevel en probeerde het vuur met een eind hout uit te slaan. Maar omdat het zo fors waaide, moest hij snel zien dat hij van de ladder afkwam, want anders was hij wellicht in het ziekenhuis terecht gekomen. En de brand zelf, gesteund door de sterke wind, wist van geen ophouden. Het ging zo snel, dat in een mum van tijd ook de drie volgende huizen in de fik gingen.

Mieke en Doruske Slenders (broer en zus) konden nog net het vege lijf redden en het huis van Chrisje den Dekker (Antonis), waarin dochter Marie met Jan van Herk woonden, volgde vrijwel meteen. Marie en Jan konden gelukkig nog op tijd hun peuters het huis uitslepen en toen stond ook het volgende huis al in lichterlaaie. Dat was het huis van Jan Blok.

Jan de Slender was toen commandant, maar van zulk soort branden hadden ze toen nog geen kaas gegeten. Jan kon het bij oefeningen wel mooi beredeneren, maar in de praktijk bleek het toch een ietsje anders in elkaar te zitten. Een van de meest gemotiveerde brandweermannen was Januske de Smet (Poke). Die was zo fanatiek, dat hij meestal al voorop bij de brand stond met alleen nog maar een straalpijp, waaraan dan de slang nog ontbrak. En maar roepen van "*Water, water, water!*" maar zo werkt dat niet. Voordat er eindelijk water was, stonden de vier huizen al zo fel te branden, dat ze vanwege de grote hitte niet meer te benaderen waren. De organisatie hield ook niet over, want terwijl de waterslang nog verlengd moest worden stond Januske Pook al achter het laatste brandende huis met zijn straalpijp in de hand te roepen om "*water, water, water*", terwijl hij nog zo'n honderd meter slang miste.

Naderhand werd zijn ijver verklaard uit het feit dat het volgende huis van hem was, maar dat hoort natuurlijk thuis in de kolom dorpsroddel. In het vierde brandende huis, dat van Jan Blok, woonde ook zijn vrijgezellenzoon Jos. Die had toen al een tractor; benzine was niet te koop, die hadden de Duitse bezetters nodig. Nu rommelde Jos wat aan met het verbergen van Joden en enig vakkundig smokkelwerk. En daar had hij dan toch nog een vat van 200 liter benzine aan overgehouden. Maar helaas, de benzine was

verborgen in de houtschop en daar wilde het ook wel branden. Zodat het vat met een flinke knal ontplofte. En omdat Januske Poke, zoals meestal, voorop stond, kreeg hij de deksel van het benzinevat tegen zijn brandweerhelm en ging prompt onderuit. Al waren de helmen van de brandweer in die tijd nog maar van een soort kunstkarton, ze voldeden toch al wel. Die van Januske doorstond tenminste de klap behoorlijk, al stonden daarna de helm en de kop van Januske wel een beetje scheef. Inmiddels was er wel water, maar de vier brandende huizen gaven zo'n grote hitte af dat de hele Dommel nog niet meer geholpen zou hebben. En zo konden na een kwartiertje alleen nog maar met nablussen worden begonnen.

"We hadden nog niet veel verstand van brandbestrijding en ook geen goed materiaal", zei de verteller van dit verhaal. "Gelukkig is er op dat gebied veel veranderd, maar ja, de branden zijn vandaag de dag ook wel moeilijker en gemener geworden. Veel mensen trouwens ook....."

Wim van Dooremolen.

Het beekdal in de Kempen.

Tot ongeveer een eeuw geleden vormden de beekdalen in de Kempen een vrij gesloten coulissenlandschap. De hoger gelegen gronden, die voor een groot deel uit akkers en heidevelden bestonden, waren juist heel open van karakter. Je kon vanaf de heide kilometers ver weg kijken en mensen konden zich overdag oriënteren op de kerktorens.

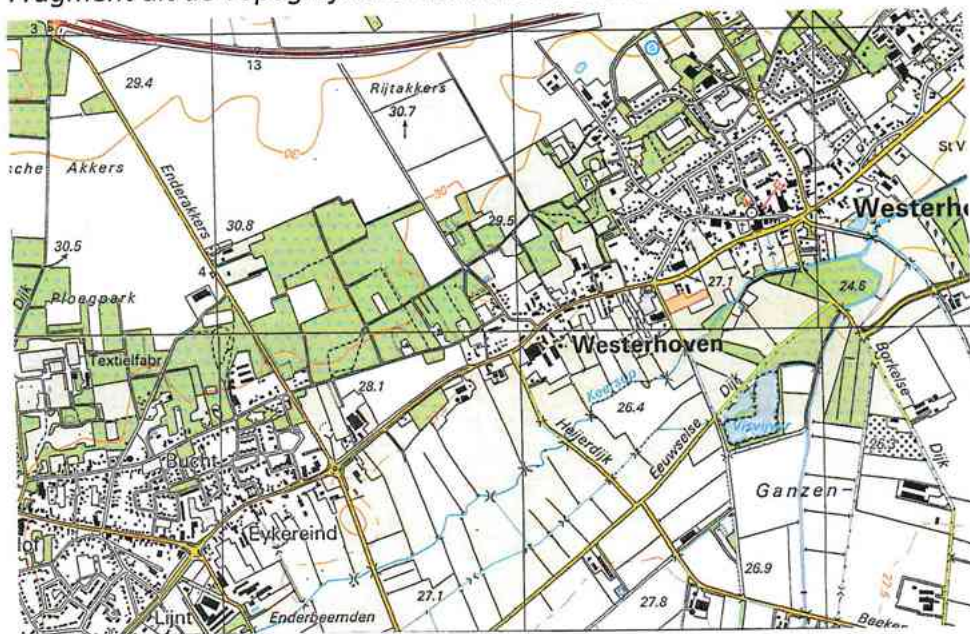
Nu is vrijwel overal juist het omgekeerde het geval. Waar eerst heidevelden waren is later veel bos aangeplant en langs de ruilverkavelingwegen staan vaak bomenrijen die het uitzicht beperken. De kerktorens zijn daarvoor vanaf een afstand nauwelijks zichtbaar. De beekdalen zijn nu, vooral door de ruilverkavelingen van na de Tweede Wereldoorlog, juist vaak erg open. Er komen hier en daar nog wel restanten voor van broekbosjes, groepjes bomen langs de beek en rijen elzen, maar het oude karakter is vrijwel verdwenen.

Vervolg op pag.13

Fragment uit de Historische Atlas Noord-Brabant 1836-1843

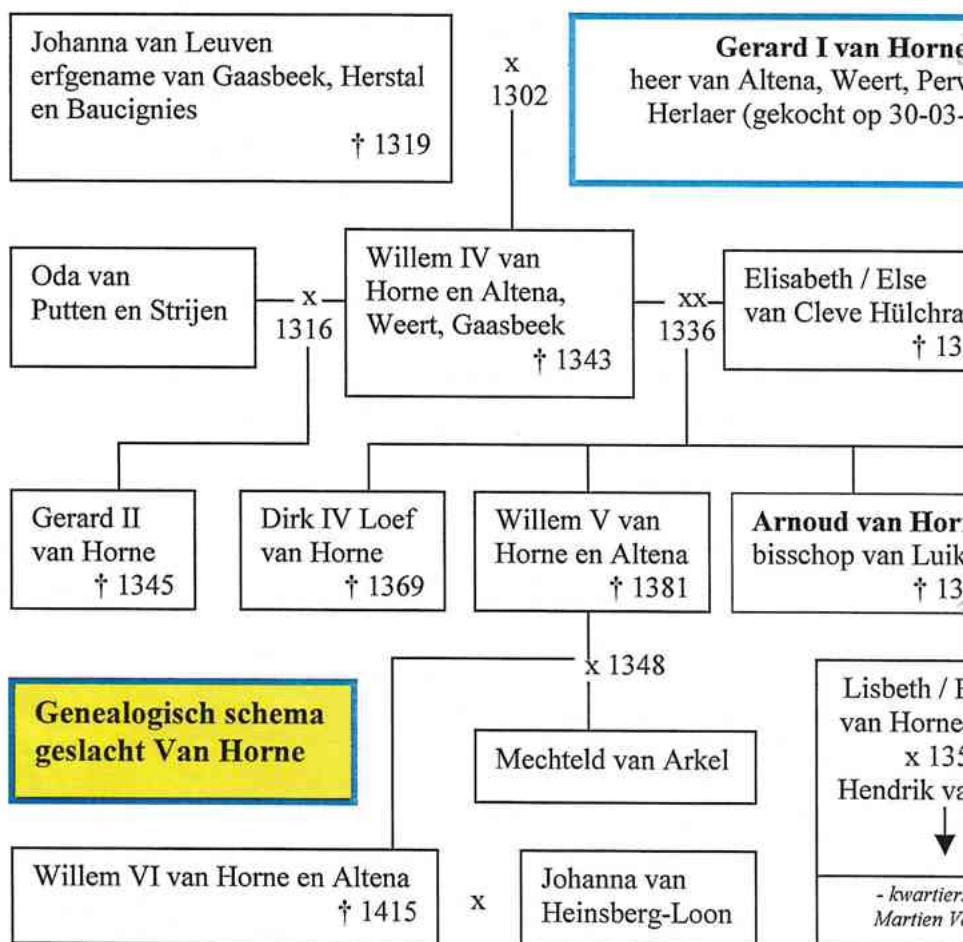

Fragment uit de Topografische Atlas Noord-Brabant 1999-2000

In de vorige Keersopper werd onderstaand Genealogisch Schema (behorend tot de Keersopper van 1300) afgeleverd. Daarom in deze aflevering dit overzicht van familierelaties hieronder nogmaals.

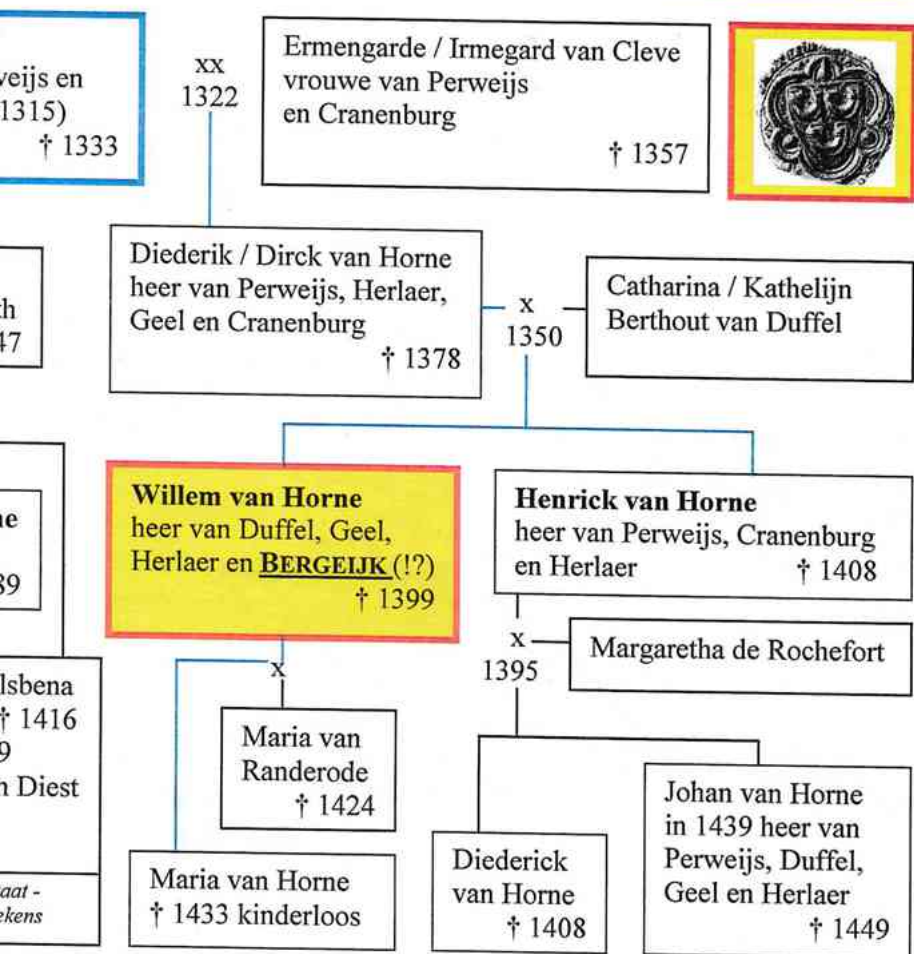
FAMILIE-RELATIES BINNEN HET OUDE ADELLIJKE GESLACHT VAN HORNE

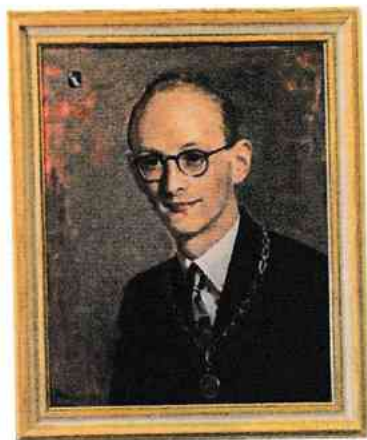
nd bij het artikel van Daniel Vangheluwe) bijna onleesbaar afgedrukt.
maals opgenomen.

Martien Veekens

GESLACHT VAN HORNE GEDURENDE DE 14e EEUW

'KASTEEL HORN EN ZIJN BEWONERS

Tussen diverse topografische kaarten door even de aandacht gericht op het onlangs verschenen fraaie boek 'Kasteel Horn en zijn bewoners', waaraan o.a. Robert Magnée, (geboren in het pand waarin ons heemhuis is gevestigd, zoon van wijlen burgemeester Magnée en huidige bewoner van het kasteel) zijn bijzondere medewerking heeft verleend. Vanzelfsprekend is er naast het geslacht Van Horne hierin ook aandacht besteed aan 'onze' Marcel Magnée [postuum geportretteerd door René Wong (Roermond)]

Martien Veekens

Hieronder een kopie uit de topografische kaart 1922-1923.

Als je oude topografische kaarten van Nederland bekijkt (zie b.v. de kaart van 1843 op pag. 9) dan vallen de beekdalen in de Kempen vaak op door hun kleinschalige verdeling van percelen grasland die omzoomd zijn met heggen,

houtkanten en houtwallen. Jammer genoeg is op de historische kaarten niet duidelijk te zien uit wat voor soort beplanting deze afscheidingen bestonden.

Er is, zover mij bekend, in het verleden nauwelijks aandacht geweest voor dit oude landschap van de Brabantse beekdalen. Het landschap in Noord-Brabant op zich wordt wel vaak beschreven in boeken en brochures van geschiedkundige of toeristische aard, maar meestal gaat het dan over de bossen, de heide en de vennen die nog altijd karakteristiek zijn voor Brabant. Pas begin deze eeuw verschenen er enkele boekjes waar kleine landschapselementen als houtwallen en heggen beschreven worden. Helaas zijn die beschrijvingen vrij algemeen of toegespitst op de omstandigheden in andere streken van het land. Ook de mogelijkheden van nu als Google of verwanten ten spijt is er over dit onderwerp weinig te vinden. Misschien is het wel al eens eerder beschreven, maar nog niet gedigitaliseerd.

Enkele uitzonderingen hierop zijn het boek **“Lind dè is de schonste plats”** van Willem Iven en Theo van Gerwen uit 1974 en het onlangs verschenen boek **“De Maasheggen, parel van mens en natuur”** van Marius Grutters. Het eerstgenoemde boek geeft nog het duidelijkste beeld van het beekdal in de Kempen, maar deze beschrijving is helaas erg kort. Het tweede boek daarentegen is zeer uitgebreid, maar erg toegespitst op het landschap van

de bekende en alom geprezen Maasheggen in noordoost Brabant. Het zou best kunnen dat dit landschap sterk overeenkwam met de beekdalen in de Kempen. Bij het bekijken van de oude kaarten valt echter wel één groot verschil op tussen de beide gebieden. Het Maasheggengebied bestaat grotendeels uit heggen en in de Kempen zijn de percelen naast heggen ook omzoomd door bredere houtwallen.

Waarom is het jammer dat er zo weinig van bekend is?

- Een stukje tekst uit het boek ‘Wilde Planten’, waarin het Kempens district wordt beschreven:
*“Als je de toestand van de laaglandbeken en beekdalen van Noord-Brabant en het aangrenzende deel van Limburg bekijkt dan is het amper te geloven dat deze gebieden juist de **fine fleur** van onze wilde deze landschappen, maar als je de oude topografische kaarten er op naslaat dan moeten het hier wel **botanische lustoorden van de eerste orde** geweest zijn. In dit hele gebied bevonden zich een grote verscheidenheid aan oecologische grenssituaties tussen beekdal en omgeving dat vooral veroorzaakt werd door de grote rijkdom aan geomorfologische en bodemkundige variatie op grotere en kleinere schaal. Er was een verbluffende geschakeerdheid aan levensmogelijkheden, die onder andere ook werd veroorzaakt door de door de mens bepaalde landschapsvormen. Dat er van al dit moois niet veel meer over is gebleven komt door de daling van de grondwaterstand met een gemiddelde van ongeveer één meter, in hoofdzaak ten gevolge van landbouwkundige maatregelen. Kunstmest, herverkaveling en vervuiling deden de rest.”*
- Op heemkundig gebied ligt hier vreemd genoeg een vrijwel onbeschreven blad. De beekdalen maakten eeuwenlang een niet onbelangrijk deel uit van de bedrijfsvoering van de boeren en keuterboeren. Hier kwam een groot deel van de grondstoffen vandaan. Het vee werd geweid in de velden en in de lager gelegen beemden werd gehoid. De heggen, houtwallen, broekbosjes en vele (knot-)bomen leverden brandstof om de kachel te stoken en het zaaghout voor de bouw van huizen en hout voor het maken van gereedschap.

Vergeet ook niet de vele vruchten die dienden als voedsel voor mensen en dieren. Op eenige plaatsen langs de beek werd klot gewonnen. Aan deze opsomming ontbreekt vast nog het een en ander. Het verdwenen beekdallandschap verdient evengoed de aandacht als de veelgeprezen heide, bossen en vennen, waar nog wel restanten van bestaan.

- Noord-Brabant is landschappelijk gezien vooral in de vorige eeuw flink uitgekleeft. Er worden wel pogingen gedaan in bijvoorbeeld beekherstelprojecten, erfbeplantingsprojecten en dergelijke, maar deze benaderen de oude situatie slechts een beetje. Dat is aan de ene kant ook wel begrijpelijk omdat het zeer kostbaar is om een dergelijk landschap weer aan te leggen en te beheren, maar volgens mij moet er veel meer uit te halen zijn.

Een voorbeeld

De topografische kaart 1922-1923 op pag. 12 laat hier een stukje beekdal van de Keersop ter hoogte van Westerhoven zien zoals het voor de ruilverkaveling was. De Keersop is aangegeven als een dunne slingerende zwarte lijn en stroomt van linksonder naar rechtsboven. Bij de aanduiding KM (rechtsboven) was de watermolen van Westerhoven. De begroeiing op de kavelgrenzen zijn de dikke groene lijnen en de smalle zwart gestippelde lijnen die grotendeels haaks op de beek liggen. De rode lijn die dwars over het kaartje loopt is de Heijerstraat. Verder zijn hier nog veel, al of niet, doodlopende zandwegen te zien die van het hogere terrein de beekdalen in liepen.

Helaas is dit vrijwel allemaal verdwenen.

Oproep

Dit artikelje is dus eigenlijk een poging om meer informatie te krijgen over dit vergeten landschap. Via onderstaand e-mailadres kunt u informatie of tips over dit onderwerp sturen. Het is de bedoeling om op een later tijdstip uitgebreid terug te komen op dit onderwerp.

Bij voorbaat dank voor de medewerking!

Hans Verdonk

e-mail: j.verdonk4@chello.nl

Over de historie van het Klooster te Bergeijk – 't Hof- 1.

De geschiedenis van dat klooster lijkt in 1880 te beginnen met de komst van zusters Ursulinen en het stichten van een meisjesschool. Maar laten we wat verder terug gaan in de tijd om te kijken hoe het zo gekomen is.

1. De plaats van het klooster.

Op 1 maart 1859 werd in de vergadering van het Kerkbestuur van de St.Petrusbandenkerk op 't Hof te Bergeijk het voorstel van de Eerwaarde Deken besproken *“om het huis, genaamd Den Keizer, met enige aangelegen gronden aan te kopen, teneinde eenmaal daarin een klooster op te richten.”* En daartoe werd besloten.⁵ Een week later had het kerkbestuur al toestemming van het Bisdom 's-Hertogenbosch.

Huize De Keizer, aan het marktveld, te koop; wat was dat ?

Het pand De Keizer, dat eens een uithangbord had met een afbeelding van de keizer van Oostenrijk, werd in 1741 beschreven als *“huysinge, stallinge, brouwhuis, schuringe, hoff en aangelagh, groot omtrent vijf loop.”*

Dat is overigens een jaar nadat de keizer van Oostenrijk, Karel VI, overleden was; de Habsburger Karel VI, die in 1713 de Zuidelijke Nederlanden van Spanje in erfenis over nam.

Herberg De Keizer werd in 1814 verkocht. We lezen de advertentie in het 'Dagblad der Provincie Brabant':

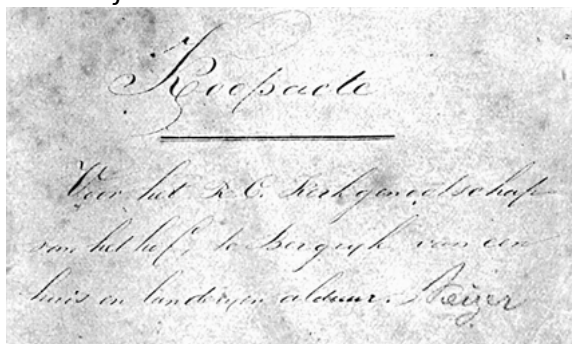
⁵ Memoriale van St.Petrus Banden –Hof Bergeijk

“ Den Notaris VAN GALEN te Bergeyk, zal als gelaste van zijne Principalen op Maandag den 12 September 1814, des namiddags om drie uren ten Huize en Herberge van Joseph van den Dungen te Bergeyk, provisioneel, en veertien dagen daarna finaal Verkoopen: Een wel ter Nering staande HUIZINGE, BROUWERIJ met deszelfs Toebehooren, SCHUUR, twee HOVEN, staande in het aangenaamste van Bergeyk, tegenover het Raadhuis, van ouds genaamd de Keizer, waarin sedert vele jaren de Tapnering met goed succes is geëxerceerd, met omtrent 44 Loopense Akker Weiland en Houtwassen; aantevaardten de Huizinge, Hoven en Weiland half Maart en het Akkerland tot Oogst bloot aan de Stoppelen in den jare 1815. Zijnde voorschreve Goederen intusschen ook uit de hand te koop.”

De Bergeijkse dokter Godefridus Mattheus Raupp kocht het pand.⁶ Zijn zoon Frederik August Raupp, die sinds 1845 de artsenpraktijk naast zijn vader uitoefende, ging na zijn huwelijk met Mej. Annette van Es uit Horst in 1854 in Huize De Keizer wonen.

Toen zijn vader stierf in sept. 1858, nam hij de praktijk van zijn vader volledig over en ging daartoe in de ouderlijke woning op Bergeijk 't Hof wonen.

De familie besloot Huize de Keizer en aanliggende gronden te verkopen en op 12 mei 1859 werd dat ten huize van Arnoldus Fleerakkers (de stiefvader van meester Panken) vastgelegd zoals hieronder beschreven wordt in de 'Koopakte voor het R.C. Kerkgenootschap van het Hof te Bergeijk voor een huis en landerijen aldaar.'

The image shows a handwritten document on aged paper. At the top, the word 'Koopacte' is written in a large, elegant cursive script. Below it, a horizontal line separates the title from the main text. The text below the line is also in cursive and reads: 'Voor het R.C. Kerkgenootschap van het Hof te Bergeijk van een huis en landerijen aldaar. Keizer'. The handwriting is clear and legible.

⁶ Beschrijvingen van Meester Panken

De acte van notaris Henricus de Wit residerende te Veldhoven vermeldt eerst wie er

“ verschenen: de Eerwaarde Heer Antonie Lodewijk Renier Raupp Roomsch Catholijk Priester en Pastoor wonende te Dommelen, Mejuffrouw Sophia Hendrica Dorothea Raupp zonder beroep wonende te Bergeijk, Mejuffrouw Johanna Maria Hendrica Wilhelmina Raupp zonder beroep wonende te Dommelen en de Weledele Heer Frederik August Alexander Raupp Medicine Doctor wonende te Bergeijk die uit eigen hoofde als in hoedanigheid van gemagtigde van zijnen broeder de Weledelen Heer Josephus Godefridus Raupp Medicine Doctor wonende te St.Oedenrode.”

1859

Godefridus Mattheus Raupp x Anna W. Loix

1775-†1858

						7
Maria.C.J. 1808-†1889 Carmelites	Josephus G. 1809-†1898 Arts St.Oedenrode	Antonius L. R. 1812-†1878 Pastoor Dommelen	F. August A. 1814-†1878 Arts Bergeijk	Barbara A. V. 1816-†1846 Trapistin Elzas	Sophia M. 1818-†1873 Bergeijk	Jeanette M. 1820-†1886 Dommelen

Zo'n machtiging werd gedegen getest zoals uit het vervolg blijkt:

“blijkens onderhandsche acte van volmagt getekend te St.Oedenrode den vierde Mei achttienhonderd negen en vijftig door de lasthebber in tegenwoordigheid van mij en voor echt erkend, ten blijke daarvan door allen getekend en de volmagt van deze acte is vastgehecht om tegelijk met de zelve ter registratie te worden aangeboden”,

waarna men verder kan met het doel waarvoor men kwam:

“ dewelke bij deze onder vrijwaring als naar regten hebben verkocht en overgegeven aan het Roomsch Catholijk Kerkgenootschap van het Hof te Bergeijk, ten deze vertegenwoordigd door de Weleerwaarden Heer Johannes Somers Pastoor en de Heren Arnoldus Fleerackers, gemeente ontvanger en Jan Rombout Keunen winkelier, Kerkmeesters van voornoemd Kerkgenootschap, allen wonende te Bergeijk, dewelken verklaarden in vermelde hunne specifieke betrekkingen van Pastoor en Kerkmeesters”, waarna opnieuw een machtiging in detail wordt vastgelegd:

⁷ '250 Jaren Bergeijkse Huisartsen, W.v.Dooremolen , Bergeijk 2002

“en als daartoe gemagtigd door zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Joannes Zwijsen Aartsbisschop van Utrecht Apostolisch Administrateur van ‘s-Hertogenbosch bij beschikking van den zevende Maart dezes jaar, ingevolge Artikel 20 Paragraaf 6 van het algemeen Reglement van de Parochiale Kerkbesturen in het bisdom van ‘s-Hertogenbosch van den tienden april achttienhonderd vierenvijftig goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van den eenendertigsten Mei achttienhonderd vierenvijftig Nummer 64.”

Zo, dat was dat; nu verder:

“ten beheer van vermeld Kerkgenootschap in koop aan te nemen een huizinge met erf, stallen, schuur, tuin en aangelag, zijnde bouwland weiland en hakhout, gelegen te Bergeijk in sectie A Nummers 545, 552, 553, 554, 555, 556 en 557, groot tezamen driehonderd vijfenzeventig roeden negentig ellen.”

Dit (zie pag.21) werd door het Kerkgenootschap gekocht en wel *“voor de som van vierduizend en dertig gulden”*

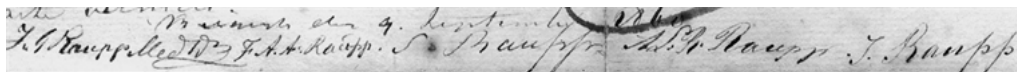
Waarna vastgesteld wordt, dat *“door den Verkrijger in vol genot te worden aanvaard te weten de gebouwen, tuin en hakhout op heden en het bouwland de oogst bloot aan de stoppel⁸.”*

“Gedaan en verleden te Bergeijk..... in tegenwoordigheid van Christiaan Cuppens, koperslager en Adriaan Loos, bouwman, beide wonende te Bergeijk als getuigen.

De verschijnende personen zijn aan mij, notaris, bekend en hebben met de getuigen, benevens mij, notaris, deze acte ondertekend, alles onmiddellijk na gedane voorlezing.

Ondertekend.....” enz. (de namen van aanwezigen).....

Geregistreerd te Eindhoven den zestienden mei achttienhonderd negenvijftig deel 47 folie 53 etc. (Geregistreerde notariskosten fl 243,01)”.
De handtekeningen van de aanwezigen van de familie Raupp.

De handtekeningen van de aanwezigen van de familie Raupp.

⁸ Het bouwland alleen nog met stoppels bedekt.

Met handtekening en zegel van de notaris.

Er onder staat geschreven:

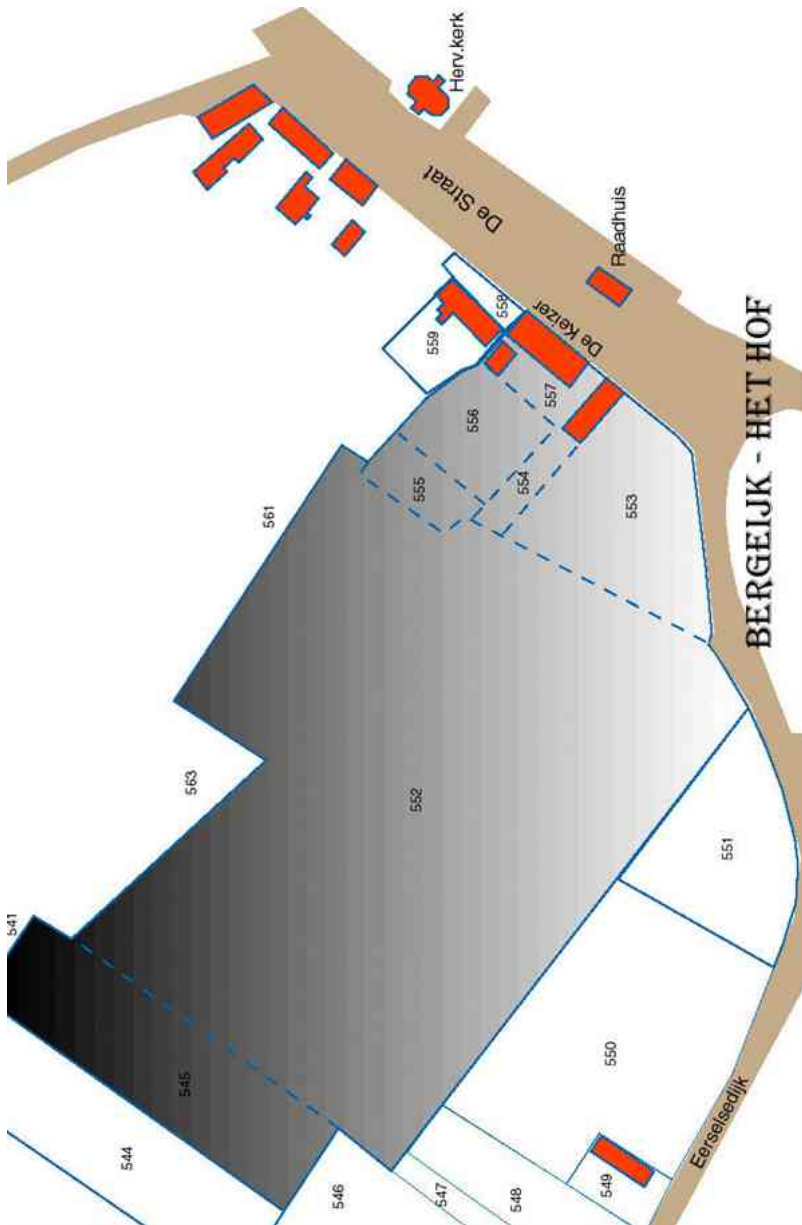
“Wij Ondergetekenden verklaren bij deze van de Heren Pastoor en Kerkmeesters van het Roomsch Cath. Kerkgenootschap het Hof te Bergeijk te hebben ontvangen de som van vierduizend en dertig gulden ter voldoening van de koop van in deze acte vermeld. 4 sept 1860”

Deken Aarts (uit Bergeijk afkomstig) had het in 1859 voorzichtig geformuleerd, grond kopen *“teneinde eenmaal daarin een klooster op te richten”*. Pastoor Somers maakte het niet mee en ook zijn opvolger Theo van den Eijnde (pastoor van 1873 tot 1878) niet. Alhoewel, hij was bijna geslaagd. Uit Gemert afkomstig zag hij kans nonnen uit het Gemerts klooster van de Franciscanessen geïnteresseerd te krijgen. Samen met de Deken H.Aarts kwamen zij in juli 1875 poolshoogte nemen en stuurden in augustus 1875 een timmerman om opmetingen te doen. Ondertussen was de pastoor van Riethoven Godefridus Verhofstadt al gepolst om rector te worden. Uiteindelijk ging het met Gemert toch niet door.”

“Schoon er tot verandering der gebouwen in een liefdesgesticht reeds voor f 1500 aan hout is verzameld en in de schuur gelegd blijft deze wens onuitgevoerd”, aldus rapporteerde Meester Panken.

Maar de volgende pastoor, Pastoor van Asten, slaagde in zijn missie. Daarover een volgende keer.

Wim van Dooremolen

In 1859 door de Fam.Raupp aan het Kerkgenootschap verkochte percelen.

